

Venezuela avgör regionens framtid

Nicolás Maduro, Venezuelas president.

Guaidós självutnämning som venezuelansk president är de senaste årens löjligaste och farligaste kuppöversök. Med skamlöst stöd från Washington tänker den venezuelanska högerpartiet placera en fullständig främling i ledningen för staten. Det skriver den argentinska vänsterekonomen Claudio Katz.

Claudio Katz är nationalekonom och forskare vid Argentinas nationella råd för vetenskaplig och teknisk forskning (CONICET), lärare vid universitetet i Buenos Aires och medlem av Vänsterekonomen (EDI).

Den här gången var startsignalen varken ett terroristangrepp eller ett mordöversök på Maduro. Trump har valt en grupp som är experter på konspirationer (Abrams, Pence, Bolton, Rubio) för att fullfölja upptrappningen och har valt att beslagta det venezuelanska oljeföretag som verkar i USA (CITGO). I sin strävan att lägga beslag på världens största ansamling av råoljareserver har han åsidosatt alla principer om juridiska garantier.

Sydamerikas högerregeringar har egna motiv för att stöda kuppen. Colombias Duque vill bli av med den fredsöverenskommelse som skrevs under med gerillan efter avvecklingen av Sydamerikanska nationernas union (UNASUR). En amerikansk marinkårsstyrka som redan finns stationerad i Colombia är redo för alla möjliga sorters provokationer.

Brasiliens Bolsonaro fortsätter att identifiera Venezuela med det "populistiska" fördärvet. Denna retoriska gest är ämnad att skyla över hans till stor del improviserade debut som president och förekomma hans väljares oundvikliga besvikelse.

Främst i ledet under korståget mot Venezuela står Macri. Det argentinska statsöverhuvudet är ivrigt att visa att hans regering är mest lämpad att tjäna imperiet, och har gått så långt som att utse en av sina egna partitjänstemän till Guaidós ambassadör. Mitt under den våg av främlingsfientlighet vars yttersta syfte är att avleda från den galopperande inflationen, arbetslösheten och prisökningarna på samhällsservicen, har presidenten gjort ett speciellt undantag för immigranter från Venezuela. För Macris regering har den venezuelanska krisen den ytterligare fördelen att splittra oppositionen, där federala peronistiska ledare förenar sig med presidenten under förtalet av Venezuela.

Utan stödet från USA är Duque, Bolsonaro och Macri helt maktlösa. Den så kallade "Lima-gruppen" lyckades inte ens genomföra

en bojkott när Maduro svor eden. Det deltog fler utländska delegationer vid denna ceremoni än när den galna brasilianska militärkaptenen kröntes.

Under tiden håller Venezuelas splittrade opposition fast vid en låtsaspresident. Den har aldrig lyckats vinna något presidentval och misslyckades varenda gång de bestred valresultaten. Den har orubbligt accepterat USA:s veto mot förhandlingar med chavismen, och periodvis är den förtjust i att använda brutala våldshandlingar. För tillfället är den bara marionett åt det amerikanska utrikesdepartementet, underkastad dockspelaren Trumps nyckfullhet.

Kuppledarna har blivit medias älsklingar. De utnyttjar journalisternas hjälp och tillskriver Maduro en radda synder som också råkar vara utbredda bland andra regeringar i hela regionen. En hastig överblick över dessa likheter kommer att visa att komplotten är helt oberättigad, eller alternativt tvinga fram ett krav på regimförändringar över hela kontinenten.

Den venezuelanska regeringen betecknas gång på gång som illegitim, som om den är resultatet av valfusk. Men verkligheten är att Maduros regering bekräftades med deltagande från 67 procent av befolkningen, en nivå som är långt över det valdeltagande som uppmättes i Chile eller Colombia. Ingen journalist tänkte sig att kräva att Chiles Piñera eller Colombias Duque skulle avsättas på grund av ett lågt valdeltagande.

Det är sant att en del av oppositionen uppmanade till att lägga ner rösterna, men en annan del deltog i valen och ifrågasatte inte resultatet. Inte heller fanns några bevis för valfusk i ett valsysteem som lovordades av internationella organ (Carter) och politiska figurer (Zapatero). Precis samma valmekanism gav oppositionen ledningen över Nationalförsamlingen 2015. Utifrån samma valsysteem ifrågasätts Maduro medan Guaidó erkänns.

Under den chavistiska regimens senaste två decennier har det hållits 24 val, vart och ett med möjlighet att återkalla sin röst. Rätten till återkallande finns inte i något annat land i regionen. Det är inte obligatoriskt att rösta [som är fallet i många latinamerikanska länder], och ändå är valdeltagandet vid valen i Venezuela regelbundet högre än regionens genomsnitt. Oppositionen erkänner aldrig nederlag och tar alltid till anklagelser om valfusk när resultaten inte går deras väg.

Med sedvanligt hyckleri såg samma media som kritiserar valen i Venezuela inget misstänkt i att valen genomfördes i Brasilien medan Lula satt i fängelse. De ifrågasätter det venezuelanska rättssystemets utslag samtidigt som de lovprisar förtjänsterna hos den domare som fällde Lula (Moro). Inte heller invänder de mot att Bolsonaro utser honom till minister.

Likåsa fördömer media interneringen av oppositionsledare (Carmona, Ledesma, López) men underlåter att nämna orsaken till att de fängslades. De sitter inte i fängelse på grund av sina kritiska åsikter. De sitter där på grund av att de har uppmuntrat kuppförsök eller för att de har varit inblandade i blodiga gatustrider, guarimbas. Chavismen granskas i en omfattning som inte gäller någon annanstans i Latinamerika. När det handlar om Venezuela verkar det som om vi ska vara mer förstående för sådana försök till furstemord.

Inte heller bryr sig media om att nämna de brutala brott mot mänskliga rättigheter som Venezuelas motståndare begår. Sedan fredsavtalet undertecknades har colombianska paramilitärer, som handlat under regeringens vaksamma ögon, mördat hundratals sociala ledare. Antalet politiska fångar i Argentina ökar och de ansvariga för mordet på Santiago Maldonado och Rafael Nahuel (den ena en solidaritetsaktivist med den infödda befolkningens sak, den andra från Argentinas folkgrupp Mapuche) skyddas av straffrihet. I Brasilien har angreppen mot De jordlösa arbetarnas rörelse [MST] ökat, och rön på senare tid har visat att Bolsonaros söner är inblandade i mordet på PSOL-politikern Marielle Franco.

Chavismen anklagas till och med för att ha ? inbillade ? band till droghandlare. Men samma grupper som riktar dessa anklagelser har översett med den organiserade brottslighetens mycket verkliga ekonomiska stöd till högern i Colombia. Inget internationellt organ har krävt att detta land ska bestraffas för att det fortsätter att ge skydd åt produktionen av olagliga droger. Det som har ägt rum i Mexiko är ännu allvarligare. Hela Mexikos territorium har slitits sönder av en massaker som har krävt omkring 200.000 liv, utan så mycket som ett förslag om regionalt ingripande från Organisationen av amerikanska stater (OAS).

Som ett resultat av sina ekonomiska svårigheter upplever Venezuela förstas en massiv emigrationsvåg. Men jämförbara förflyttningar har observerats under liknande omständigheter i andra länder. Fattigdom får alltid de mest drabbade att söka sin

tillflykt till ett grannland.

Om dessa katastrofer utgör en ?humanitär kris? så vore det passande att säga samma sak om motsvarande utvandring på andra ställen. Ingen talar på detta sätt om de centralamerikanska familjernas hemska flykt till Nordamerika. Deras lidande är uppenbarligen inte värt några fromma uppmaningar till hjälp. Istället är de förevändning för att bygga en gränsmur. Inbördeskriget i Colombia upplevde lika stora tvångsförflyttningar utan krav på utländsk intervention.

Mediegrupper uttrycker alltid sin rapportering om Venezuela med anklagelser om brott mot pressfriheten. Men de problem de beskriver är ovidkommande jämte de systematiska morderna på journalister i Mexiko och andra central-amerikanska länder. Producenterna av lögnerna har en benägenhet att använda en dubbel standard på sin egen praktik.

Det räcker att erinra sig vad som hände i Irak och Libyen för att få en aning om vad som står på spel. Imperialismen kan åstadkomma en ofattbar förstörelse. Om det skulle ske en intervention i stor skala kommer Latinamerika att förlora ett av sina viktigaste skydd mot den sorts katastrofer som har hemsökt Afrika och Mellanöstern.

Den venezuelanska högern avfärdar de risker som är inblandade, och förväntar sig en snabb seger med få skador på civila. Den tillkännager redan chavismens nära förestående reträtt, Maduros isolering och att militärens toppskikt kommer att desertera. Den tycker om att peka på enheten i sina led och sitt internationella stöd. Men det är skrönor som faller isär redan vid den mest ytliga analys.

Högkvarteret i Washington komprometteras av ett antal avvikande röster, medan Trump är upptagen av en komplicerad politisk juridisk situation på hemmaplan. Fiaskona i Mellanöstern har dämpat entusiasmen för militära invasioner utomlands. Militären är förvirrad efter att nyligen ha dragit sig tillbaka från Syrien och Afghanistan. Man har förkastat möjligheten att upprepa ockupationer som de av Grenada och Panama, och det typiska ultimatum som läggs fram före en invasion, som de som erbjöds Hussein eller Gaddafi, skjuts upp. Pentagon överväger för närvarande bara begränsade aktioner, som kommer att inledas med det dåliga svepskålet humanitär intervention.

Inte heller är USA:s europeiska kollegor pigga på att delta i äventyret. Deras roll i komplotten mot Venezuela saknar ett trovärdigt hot. Meningsmotsättningar bland ledarna i väst har lett till en återvändsgränd i frågan om en överenskommelse om sanktioner i OAS och FN, medan Vatikanen försöker förhålla sig neutral.

Kuppkonspiratörerna har också noterat Rysslands utvidgade roll att tillhandahålla materiel till Venezuelas militär. En rysk närvaro skulle kunna komplicera saker och ting för Trumps övertagande av oljan, om det visar sig att Ryssland har andelar i CITGO. Inte heller är det klart exakt vilka som skulle påverkas mest av ett övertagande. Experter tror att USA har lyckats skilja ut sina leveranser av venezuelansk olja. Men dessa köp utgör 13 procent av importen och om de upphör kan det påverka energipriserna.

Media kämpar för att dölja dessa dilemman. Presstäckningen är triumferande, trots att delar av högern inte har lyckats visa på några framsteg under de senaste två veckorna. Så länge mutor, hot och amerikanska locktoner inte lyckas undergräva de väpnade styrkorna kommer Guaidó att fortsätta att sitta på en icke existerande post.

Högern har förvisso återfått sin förmåga att mobilisera, men chavismen har svarat på samma sätt med lika massiva demonstrationer. Regeringen har fortfarande en anmärkningsvärd förmåga att samla sina anhängare mitt under krisen. Båda sidor erkänner att upprepade demonstrationer inte kommer att räcka för att tvinga regeringen att ge upp makten. Denna obestämda situation kan i slutändan visa sig vara kostbar för oppositionen.

Deras ledare tvingas välja mellan våld (som ledde till att de isolerades 2017) eller att acceptera status quo (som suger energin ur dem). För tillfället har de avvisat våldsamma guarimbas i mer välbeställda kvarter, och föredrar att testa sin styrka med provokationer i folkliga bostadsområden.

Även regeringen har lärt sig av de tidigare konfrontationerna och är försiktig. Den visar overseende med Guaidós uppvisningar och satsar på att han långsamt kommer att demoraliseras. Men det ekonomiska sammanbrottet gör det tveksamt med ett långvarigt

folkligt stöd i kampen mot högern. Hela det venezuelanska samhället slits sönder av de kollapsande inkomsterna.

De fem senaste årens minskande produktion har ödelagt 30 procent av BNP. En sådan nedgång är i nivå med 1930-talets stora depression. Ingen del av det venezuelanska samhället är immunt mot detta sammanbrott.

Utvinningen av råolja har halverats. Valutafinansieringen av skatteunderskottet har utlöst 2000-talets värsta hyperinflation. Prisindex har ökat från 300 procent (2016) till 2.000 procent (2017). Det nuvarande genomsnittliga priset går inte att mäta.

Krisens omfattning slukar lönerna och leder till byteshandel och allvarlig brist på mat och medicin. Befolkningens dagliga lidande är skrämmande och deras överlevnad är ofta beroende av regeringens officiella försörjningsnätverk (CLAPS).

Media framställer sammanbrottet som en ofrånkomlig konsekvens av den 'chavistiska populismen' och bortser från den roll som den ekonomiska krigföringens upphovsmän har spelat. Den utländska blockaden och inhemskt sabotage har lett till att råoljeutvinningen har fallit samman, reserverna av utländsk valuta har minskat och kostnaderna för import av basvaror har skjutit i höjden. Utländska och lokala kapitalister har provocerat fram detta sammanbrott som ett sätt att underlätta inrättandet av en mer företagsvänlig politisk regim.

Obeskrivliga ekonomiska bakslag har förvärrats av regeringens egna improvisationer, ineffektivitet och direkta delaktighet.

Maduro har passivt tolererat att produktionen har ödelagts. Delar av chavismen har utövat påtryckningar för att bestraffa korrumperade byråkrater och deras miljonärskollegor, men förgäves.

Detta är initiativ som behövs för att förhindra ett ekonomiskt sammanbrott. Andra föreslagna åtgärder innefattar effektiv kontroll av banksystemet för att hindra kapitalflykten, radikala förändringar av hur fördelningen av reserverna av utländsk valuta ska ske till den privata sektorn, progressiv beskattning av privata förmögenheter, stimulansprogram för att uppmuntra lokal produktion av livsmedel och åtgärder för att upprätta folklig priskontroll.

Detta program kräver också ett nytt sätt att närma sig skulden för att förankra den lokala valutan och tygla hyperinflationen. En 'petro-' eller 'suverän bolivar' [Venezuelas valuta] kommer inte att fungera så länge boliburguesían [sammanslagning av bolivarianism och bourgeoisie, det vill säga den nya borgarklass som blomstrade under Chavez' regering] har officiellt beskydd från regeringen. Detta privilegierade skikt har vuxit och frodats genom att sätta för högt pris på importen, överföra tillgångar utomlands, och inlåta sig på valutaspekulation. Högern är inte den enda kraft som vill störta chavismen. Liknande krafter finns inom regeringen, som inte har lyckats motverka det ekonomiska sammanbrottet.

När konflikten har förvärrats har många röster krävt att det ska sättas upp en rad villkor under vilka Venezuelas befolkning på ett demokratiskt sätt ska kunna bestämma sin framtid. Det rättmätiga i denna princip är höjd över all diskussion. Frågan är hur den kan tillämpas, ty om kuppen får överhanden så kommer denna strävan att vara så gott som död. Landets fortsatta suveränitet och försvaret av folkets rättigheter kräver framförallt att esquilados ska besegras [esquilado, 'eländet?', är en vanlig nedsättande term för den chavistfientliga oppositionen].

Den pågående konflikten är inte längre Venezuelas 'inre angelägenhet'. Konfrontationen går längre än sitt territoriella ursprung och omfattar nu hela regionen. De två huvudintressen som eldar på krisen har mycket exakta mål. USA räknar med att återta makten över sin 'bakgård', medan de latinamerikanska eliterna vill begrava det tidigare decenniets folkliga krav.

Om kupp-konspiratörerna lyckas besegra chavismen kommer de sedan att gå vidare till Bolivia och Kuba, och utvidga den nyliberala maktfullkomligheten till hela kontinenten. Konflikten om Venezuela handlar om att bevara en av de sista vågbrytarna mot den reaktionära tidvattenvågens fortsatta utbredning.

De partier, organisationer och intellektuella som kategoriskt avvisar kuppen kan inse dilemmats omfattning. De antiimperialistiska demonstrationernas styrka understryker detta. Borta är den tvekan som tittade på från sidan under guarimbas 2017. Den uppåtgående högerns planer är alltför lätta att se. Utsikten av en venezuelansk Bolsonaro skulle innebära obotliga skador.

Det nuvarande dilemmat ska på inget sätt hindra kritik av den chavistiska regeringens beslut. Men det är livsviktigt att all kritik placeras inom en gemensam kamp mot kuppmakarna.

Dessutom kräver den nuvarande kampen mer än den tvetydiga neutralitet som har uttryckts i deklamationer på senare tid. Genom att ta avstånd från konfliktens huvudpersoner, placerar dessa deklamationer båda sidor på samma plan. De ifrågasätter Maduro och Guaidó med samma måttstock och påstår att de är lika illegitima. De kritiserar på samma gång regimens maktfullkomlighet och oppositionens äventyrspolitik. De invänder mot USA:s militära hot och Rysslands geopolitiska närvaro.

Men innebär ett ömsesidigt fördömande av Maduro och Guaidó att ingendera parten erkänns? Uppmaning att inte delta i de demonstrationer som organiserats av regeringen och oppositionen? Innebär det att kritisera marinkåren och den bolivarianska armén helt utan åtskillnad?

Neutralitetsförespråkarna lovordar de mexikanska och uruguayanska regeringarnas inställning, som rekommenderar att förhandlingarna mellan de två parterna omedelbart ska återupptas. Detta initiativ har öppnat kanaler för dialog som Maduro redan har accepterat men Guaidó avvisar.

Det är uppenbart att förhandlingarnas konkreta detaljer kommer att avgöras av kampens utgång. Högern kommer inte att acceptera någon dialog så länge de upplever att de kan gripa makten. Därför är ett grundläggande villkor för ett återupptagande av förhandlingarna att högern besegras. Resultaten av förhandlingarna kommer att återspegla styrkeförhållandena. För närvarande är det en absolut prioritet att besegra högern. Latinamerikas framtid avgörs av denna strid.

Claudio Katz

Claudio Katz är nationalekonom och forskare vid Argentinas nationella råd för vetenskaplig och teknisk forskning (CONICET), lärare vid universitetet i Buenos Aires och medlem av Vänsterekonomerna (EDI).

Texten är tidigare publicerad i [Links International Journal of Socialist Renewal](#).

Översättning: Göran Källqvist

Artikeln i översättning tidigare publicerad i tidningarna [Internationalen](#) (22/2) och [eFOLKET](#) (23/2)